

Kemeneshőgyész

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

KEMENESHŐGYÉSZ

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 4
2. Kemeneshőgyész bemutatása 6
3. Örökségünk 9
4. Eltérő karakterű településrészek Kemeneshőgyészen 11
 - Ófalu*
5. Építészeti útmutató 15
 - Tetőhajlásszög*
 - Magasság*
 - Tetőforma*
 - Színek*
 - Telepítés*
 - Terepalakítás*
 - Kerítések*
 - Kertek*
 - Erkélyek, tornácok*
 - Ajtók, ablakok*
 - Homlokzatképzés*
 - Részletek*
6. Mai példák 30
7. Utcák, terek 32
8. Hirdetések, reklámtáblák 33

BEVEZETÉS

A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatokról a zenén át egészen épített környezetünkig.

A Marcal- medence a Bakony és a Kemeneshát közt elterülő félmedence, mely Vas és Veszprém megye határán található. A tájegység nevét adó Marcal folyó, a medence nyugati részén folyik, melynek oka, hogy a mellékpatakok hordalékkúpjai a Marcalt nyugati irányba szorítják. A medencét jelenleg nagyrészt lepelhomok borítja, a vízfolyások mentén meszes, homokos, öntésszap, a magasabban fekvő területeken karbonátos, kavicsos homok és meszes homok található.

A Marcal-medencében jellemzően vulkanikus eredetű kőzeteket használtak építőanyagként. A vulkanikus működés emlékét őrzi a közelben a Ság és Somló tanúhegy, illetve a marcaltői tufamező, amelynek anyagát régóta fejtik építő és útburkolókőnek. A közelben húzódó Bakony jellemzően tengeri üledékből keletkezett kőzetből – mészkő, dolomit, márga – áll. A vulkanikus eredetű kőzetek mellett, így ezen üledékes kőzetek is kedvelt építő anyagok voltak a Marcal-medencében.

A területen a Dunántúlra jellemző utcakép és településszerkezet a meghatározó. Nagyrészt az utcafrontra épített, oldalhatáron álló, földszintes családi házak figyelhetők meg, melyek szalagtelken helyezkednek el. A régi lakóházzal összeépítve a telek hosszanti oldalán gazdasági és állattartásra alkalmas épületek sorakoznak. A telek hátsó része hagyományosan művelés alatt áll.

„Vajon csak a megőrzés a kötelességünk? Vagy inkább fenntartani, gondozni, hasznosítani, gazdagítani és úgy továbbörökíteni?! Hagyományos népi építészeti emlékeinkből sokat tanulhatunk, megővásuk, felújításuk nem öncél. Jól kell sáfárkodnunk ezzel a ránk maradt örökséggel. Tái, természeti, épített értékeink gondozása, gyarapítása és továbbadása elválaszthatatlan életünktől és kultúránktól. Örökségül adni azt, amit mi is apáinktól, nagyapáinktól kaptunk, ami sorsunk, életünk színtere, a hely ahol születtünk, ahová emlékeinkbe visszatérünk és ragaszkodunk.”

Krizsán András és Somogyi Győző szavai

KEMENESHÖGYÉSZ BEMUTATÁSA

Kemeneshőgyész község Veszprém megyében, a kistérségi központ Pápától 17 kilométerre észak-nyugatra fekszik. A településtől a megyeszékhely Veszprém 65 km-re található délkeletre. A csaknem teljesen 130-150 m magas Kemenesalja K-i, Marcal menti peremén megtelepült falu határában, a kavicsos dombhátakon és a Marcal árteréből kiemelkedő homokszigetek, teraszokon szántóföldek, illetve újabb telepítésű akácosokon, a Marcal és a Börhend-patak völgyében rétek vannak. A településen nagyrészt extenzív mezőgazdasági területek találhatók, jellemző művelési ág a szántó, gyeperdő, rét. A magasabb fekvésű területeken erdők is találhatók. A lakóterület beépítés falusias jellegű, ez a beépítési jelleg továbbra is megtartandó.

Kemeneshőgyész és környéke már a középkor előtt is lakott hely volt. Az itt folyó régészeti ásatások a falu külterületén még a középkorban elpusztult két település: Kagymat és Berhénd nyomait megtalálták, de a külterületen számos, még fel nem tárt halomsírhelyét is azonosították. Nevét 1272-ben említette először oklevél. 1290-ben Erzsébet királyné adománylevele említette a falu nevét Hyulgyz néven. 1345-ig királyi birtok, majd a XV. századig az Osl nemzetségé. Később Nagy Lajos király az Ostffy család leányágának adományozza. Neve is – hölgyrész – innen származtatható. A török alatt is lakott hely. A település lakói mezőgazdaságból és állattenyésztésből éltek. 1832-ben 193-an estek áldozatul a kolerának. Lakóinak száma folyamatosan csökken, ma a nyugdíjasok aránya eléri a 70 %-ot. A munkaképes korúak a helyi szövetkezetben, illetve a 400 hektárt kitevő magángazdaságokban dolgoznak. A 20. század elején Vas vármegye Celdömölki járásához tartozott. 1950-es megyerendezéstől Veszprém megyéhez tartozik.

Tanulmányozva a kialakult települési szerkezetet, megállapítható, hogy döntően az utcaszerkezetre merőleges telekszerkezet alakult ki. A Petőfi utca mentén fésűs telekszerkezet is fellelhető. Kemeneshőgyészen az oldalhatáron álló beépítési mód a jellemző, amelyet továbbra is meg kell őrizni, és a szabályozásban az oldalhatáron álló beépítést kell támogatni. Az épületállományt vizsgálva a jellemző építménymagasság a 4,5 métert nem haladja meg. A tetőformát tekintve a nyeregtető, míg a héjazat tekintetében a cserép dominál. Új épületek kialakítása, illetve a meglévő épületállomány felújítása esetén a településképhez illeszkedő, harmonikus beépítésre kell törekedni.

A település kellemes táji környezetben található, területe 2608 ha, belterülete 96 ha. A település harmonikusan illeszkedik a tájba, alkalmazkodva sík terepadottságokhoz és a környező vizenyős területekhez. A község környezetét jellemzően a mezőgazdasági területek alkotják, melyeket mezővédő erdőterületek határolnak.

Kemeneshőgyészen műemléki épület a római katolikus templom, mely késő barokk stílusban épült 1786-ban, tornyát pedig 1860 körül romantikus stílusban átépítették. Értékes zöldfelület a Radó kastély parkja, melynek első része Őspark.

Kemeneshőgyész külterületének 22%-a erdőterület, melynek nagy része gazdasági rendeltetésű. A település nyugati területein kisebb egybefüggő erdők találhatók, valamint a község területén elszórva találhatunk kisebb kiterjedésű erdőfoltokat. A kisebb erdő foltok elsősorban a vízfolyások partjainál jelennek meg és elsődleges rendeltetésük szerint védett vagy véderdők. Az erdős, ligetes területek megővandók, az erdőgazdálkodást a továbbiakban is fenn kell tartani. A tájjelleg megőrzése és környezetvédelmi okok miatt erdő hosszú távon sem szűnhet meg.

ÖRÖKSÉGÜNK

Kemeneshőgyész természeti adottságai, történelmének sokszínűsége, a lakosság együtt élése adja azt az identitást, ami épületei, közterületei szintjén is kifejeződik.

Kemeneshőgyész és környéke már a középkor előtt is lakott hely volt. A település lakói mezőgazdaságból és állattenyésztésből éltek, erre utal a telekszerkezet és a lakóépületek kialakítása is. A község egésze jelen formájában egységesen megőrizte korábbi 18. század eleji szerkezetét.

Nevezetessége az 1782-ben épült katolikus, az 1787-ben elkészült evangélikus templom és a Radó- kastély. Az impozáns kastély 1900-ban már állt. A falu legnagyobb birtokosa, az itt 1500 hold felett rendelkező Radó család építtette. Az államosítást követően iskola működött benne, majd annak megszűnése után az önkormányzat tulajdonként könyvtári, művelődési házi funkciót töltött be.

A római katolikus templom 1782-ben épült fel késő barokk stílusban. 1860-ban toronnyal bővítették. Berendezési tárgyait tekintve szőszéke és padjai késő barokk stílusban készültek, az 1780-as keresztlőkút pedig copf stílusjegyeket hordoz.

A barokk stílusú evangélikus templomot 1788-ban szentelték fel. A D-i homlokzat elé majdnem teljesen kilépő historizáló tornya 1906-ban épült. Az oltár az egyenes záródású hajú K-i falánál áll. Nagyharangját Ducsák István öntötte.

A belső településmagban emeletes épület építése megbontaná a jellegzetes településképet, ezért ez kerülendő. Mindez nem zárja ki a régi épületek nívós 21. századi igényű felújítását.

A templomok és a kastély három jellegzetes pontja a településnek, közvetlen környezetük településképi és kertépítészeti rendezése mindenképpen javasolt.

A régi kőkerítések megtartandóak és törekedni kell, hogy ahol az korábban feltételezhető oda ismét törtköves kerítések épüljenek, mint ahogy erre jelenleg is van példa a községben. Így megőrizhető a településképi jellegzetessége.

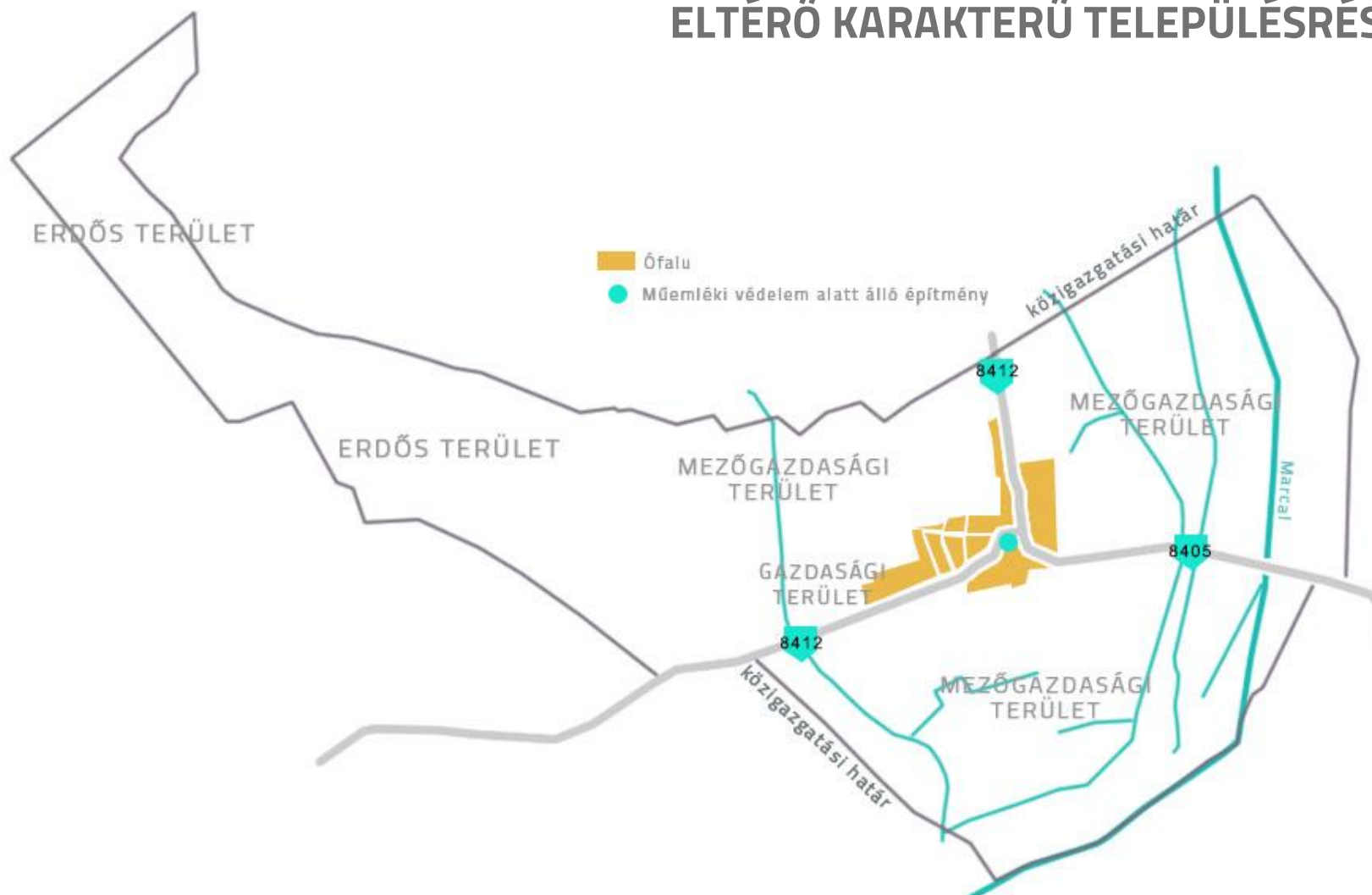
A nagyszámú légvezeték esetenként igen jelentősen rontja a közterek átláthatóságát, különösen a templomok környezetében, amennyiben lehetőség van rá, a föld alatti vezeték kialakítására kell törekedni.

A régi épületekhez, épületcsoportokhoz csatolt modern toldalékok esetenként jelentősen csúfítják az utcaképet, ezek megszüntetése javasolt.

A település azon részein, amelyek a bevezető utak felől jól beláthatóak kerülendő minden olyan tömegű új építkezés, amely a település jellegzetes képét megbontja.

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

ÓFALU

A mai község többtűcs falu. A foghíjtelkek igen ritkák. Utcaképe a mai dunántúli falusi utcaképeknek megfelelő, túlnyomórészt az utcafrontra épített, földszintes családi házakból áll össze.

A település, mely a 18. században meglévő egy utcából, a 19-20. századtól kezdődően épült ki. Története során központi teresedése a római katolikus templom körül egykoron volt temető helyén alakult ki. A településképe egy- és kétszintes beépítést, s ez által egységes, rendezett képet mutat, ahol az utcavonalas, előkertes és fűrészfogas beépítésű lakóházakkal is találkozunk. A foghíjtelkek és az üresen álló öreg házak igen gyakoriak. A telkeknél jellemző a szalagtelkes elrendezés, ahol az egymás mellett fekvő keskeny, hosszú belső telkei hosszanti oldalukkal érintkeznek, így alkotnak többszöri sorozatot.

A település un. hagyományos építésze a dunántúli örökség értékeit őrzi. Egymenetes ház a jellemző, s ezen belül az egy- akár a többlakásos soros udvarok a leggyakoribbak, melyek felújításra kerültek, de az eredeti állapotuk szerint, így a településnek műzeális, egyedi karaktert adnak az épületek. A nyeregtetős házak mellett azonban találunk néhány sátoztetős épületet is, melyek már négyzetes alaprajzú kéttraktusos épületek.

A kertes házaknál hasznos egy megfelelő méretű, kialakítású tároló. A tárolók tervezésénél jó ha összhangban van az épülettel, mivel így egységes képet kapunk.

Ugyanez igaz a kerítésekre is. Az utcai kerítésnél érdemes a környezet szép példáit megfigyelni, azok nyomán mai módszerekkel, friss hangulatú, de illeszkedő kerítést tervezni, építeni.

A kialakult, meglévő beépítési mód megőrzése fontos, így minden esetben meg kell őrizni az egymás után sorolt épületek elhelyezését.

A hagyományokhoz illeszkedő homlokzati megjelenés alakítható ki. A macskalépcsős oromfalakat javasolt megtartani, ezenkívül a vakolt, vakolatkerettel kihúzott homlokzatok, a fa és nyerskő kerítések is megőrzésre javasoltak.

„Ne feledjük, egy hely alapvető identitása nem állandó és megingathatatlan, hanem élő organizmus, ami fejlődik és időről időre nyilvánvalóbbá válik. Az évszázadok alatt kialakult települések arculatát nemcsak korok, stílusok határozzák meg, hanem saját gazdasági és társadalmi adottságaik, egymáshoz viszonyított helyzetük és kapcsolataik is befolyásolták.”

Krizsán András és Somogyi Győző szavai

A településen még egynehány barokkos vonalvezetésű, illetve macskalepcsős homlokzati megjelenésükben barokk, illetve klasszicista vonásokat tükröző épület található. Építészeti emlékei az elmúlt évszázadokban átépültek, napjainkban a legrégebbiről datálható épületek az 1800-as évek legvégéről, illetve a 20. század elejéről származnak. Az átépült házak egy része is őrzi még egy-egy elemében az egykor jellemző építészeti stílust.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni.

Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant.

A szépség sokféle lehet.

Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

„Ne feledjük, egy hely alapvető identitása nem állandó és megingathatatlan, hanem élő organizmus, ami fejlődik és időről időre nyilvánvalóbbá válik. Az évszázadok alatt kialakult települések arculatát nemcsak korok, stílusok határozzák meg, hanem saját gazdasági és társadalmi adottságaik, egymáshoz viszonyított helyzetük és kapcsolataik is befolyásolták.”

Krizsán András és Somogyi Győző szavai

Kemeneshőgyész

TETŐHAJLÁSSZÖG

Kemeneshőgyész történeti településrészén az épületek tetőhajlásszöge azonos kialakítású. Az épületek csak magastetővel, nyeregtetővel létesíthetők. A fő tömeget meghatározó tető hajlásszöge 30° -nál alacsonyabb, 45° -nál meredekebb nem lehet.

A szomszédos épületek tetőhajlásszöge maximum 5° -kal térhet el egymástól.

MAGASSÁG

A településen az épületek magassága közel azonos. A szomszédos épületek utcai homlokzatának magassága maximum 0,5 méterrel térhet el egymástól. Kemeneshőgyészen az épületek átlagos magassága 4,5 m.

Új ház építésénél fontos, hogy illeszkedjen a két szomszédos épület magasságához, valamint a környezethez az épület magassága, a túl magas épületek rontják az utcaképet.

Az épület arányok megtartása miatt a tetőtér beépítésnél térfal nem építhető, illetve magasítható.

TETŐFORMA

Kemeneshőgyész történeti településrészén az épületek tetőformája egyszerű, nyeregtetős, pár sátoztetős épület található.

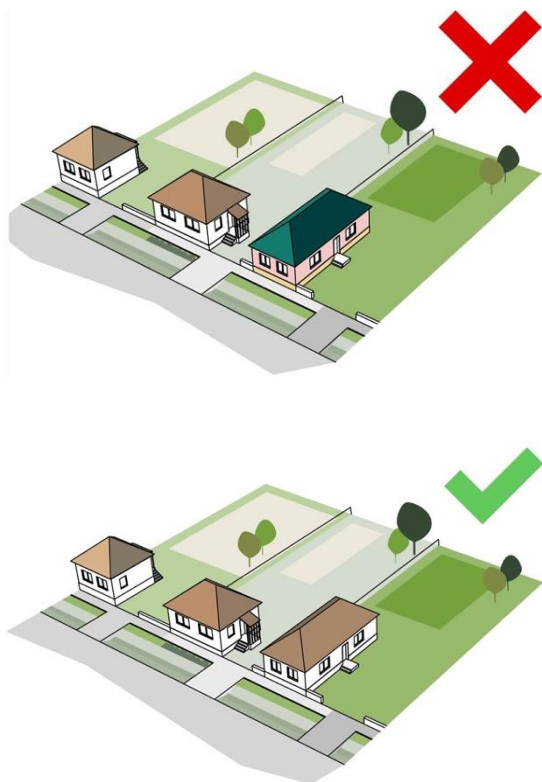
Tördelt tetőformájú épület kerülendő, mivel nem illeszkedik a településképbe.

A lakóépületek csak magastetővel létesíthetők. Tetőhéjazatként nem alkalmazható mesterséges pala, hullámpala, műanyag hullámlemez, alu- trapézlemez. A lakóépülettől különálló, a főfunkció építményét/építményeit (továbbiakban: főépület(ek)) kiegészítő épületek a főépülettel azonos oldalhatárra, azzal építészeti egységet alkotva építhető, homlokzatának magassága, illetve gerincmagassága a főépületét nem haladhatja meg, tömegarányaival annak méreteit kell követni.

SZÍNEK

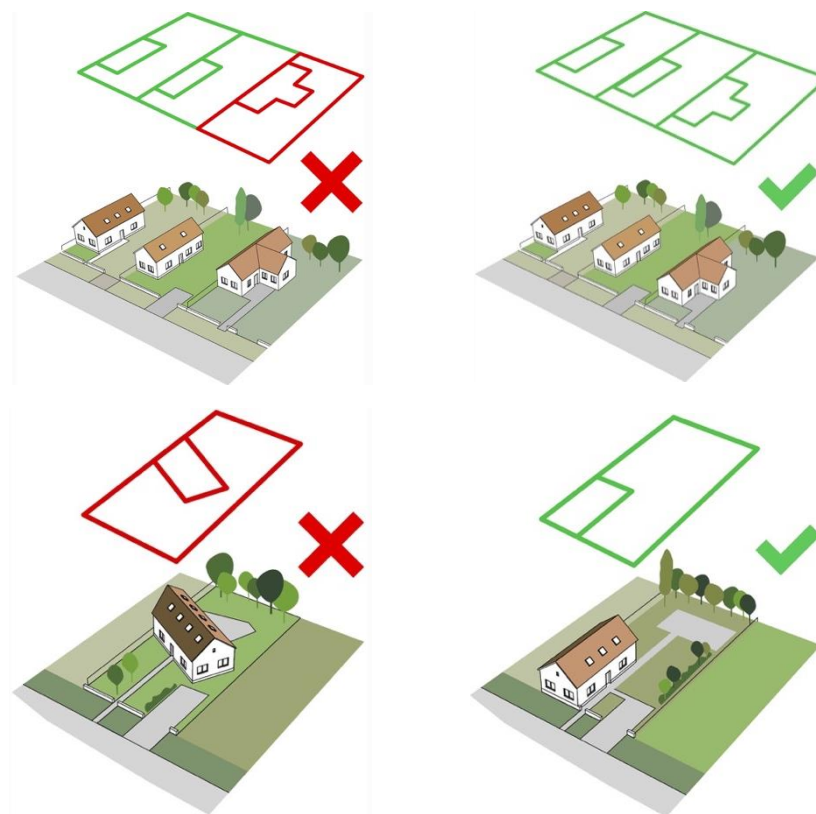
A település épületeinek színvilága a környezethez és a hagyományokhoz illeszkedő fehér, tört-fehér, nyers, valamint tojáshéj színű, illetve az ezekhez közelálló pasztell színek javasoltak. A településen egy visszafogott, a környezethez illeszkedő színhasználat jellemző. A zöld, kék színű héjalás nem alkalmazható.

TELEPÍTÉS

Kemeneshőgyész településrészeiben az épületek telepítése oldalhatáron álló, a telken belüli elhelyezkedése az utcára merőleges rendszerű. Néhány helyen megjelenik az utcavonallal párhuzamosan beforduló lakóépület is.

Kerülendő a nem utcával merőlegesen telepített, indokolatlanul nagy mértékben hátrahúzott épületek építése. Az épületek a telek oldalhatárán állnak, a ház mögött növényzettel határolva kialakítható védett kert.

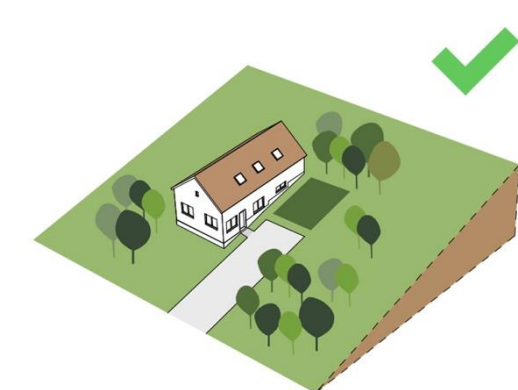
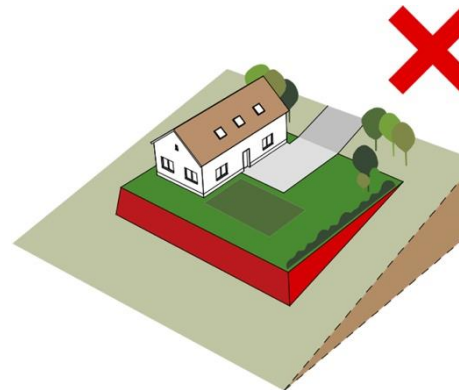
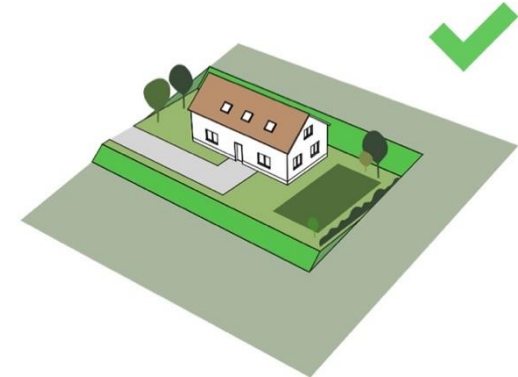
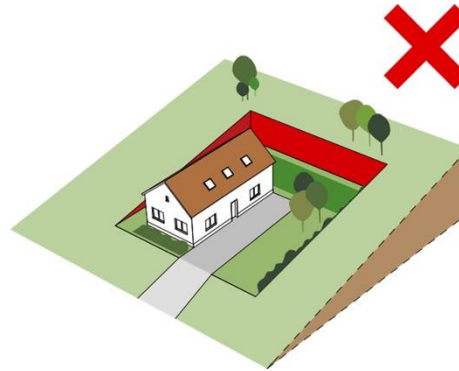

TEREPALAKÍTÁS

Kemeneshőgyész község sík területen fekszik, így a lakott terület terepadottságai is ehhez igazodnak. Lejtős terület nem található a településen.

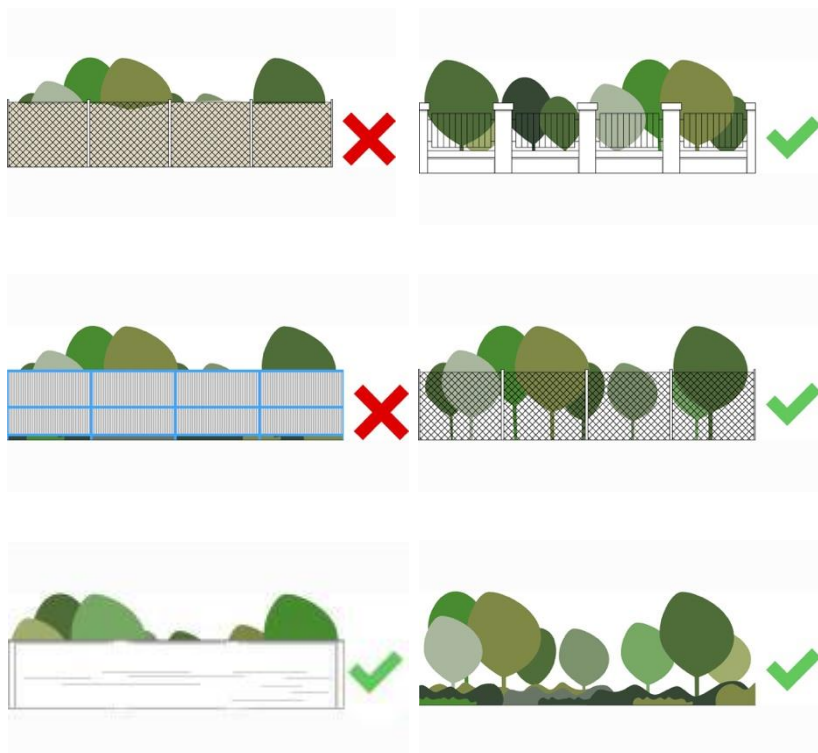
A terepalakításra vonatkozó tanácsokat, azonban érdemes figyelembe venni a legkisebb szintkülönbség esetében is.

Nem elfogadható az épület földbevéjása, mivel így az esővíz összegyűlik a mélyedésekben és a kert használhatatlanná válik. Továbbá nem jó megoldás az épület teljes kiemelése sem, mivel így a ház kiemelkedik a környezetéből, nem illeszkedik a terepadottságokhoz. Jó megoldás a terepalakításnál az épület részleges bevágása, így a kitermelt földdel feltölthető egyenesre a telek és kevés földet kell megmozgatni. Kedvező megoldás, ha az épület eleve a terepbe illesztve épül, így teljesen illeszkedik a terepadottságokhoz, környezetéhez, valamint minimális földmunka szükséges.

KERÍTÉS

A kemeneshőgyészii lakóövezet telkeit a közterülettel határos oldalakon általában a helyben kialakult anyag és formavilágú kerítéssel lehet bekeríteni. A lakótelkek utcai telekhatárán 1,50 – 2,00 méter magasságú, tömör vagy áttört utcai kerítések létesíthetők, melyek nyers beton felülettel nem jelenhetnek meg.

KERÍTÉSEK

A kerítések vizsgálata során megállapítottuk, hogy vannak hagyományosan alkalmazott anyagok és formák, mint például a kőkerítés megtörve a fával vagy a tömör helyi kőből illetve téglából készült kőkerítések.

Mint az épületek esetében, a kerítések kialakításánál is ajánlott a hagyományos, természetes anyaghasználat és a szomszédos telkek utcai kerítésének megjelenéséhez való igazodás.

A kerítéssel körbehatároljuk a telkünket, épületünket, ezért fontos, hogy összhangban legyen az épülettel a kerítésünk. Az épületnél alkalmazott színek, formák, anyagok megjelenése a kerítésnél is alkalmazhatók, sőt fontos is, hogy alkalmazzuk.

Növényekkel való kombinálás kiváló takarást biztosít és emellett elkerülhető a fal-szerű megjelenés. A növényzet évszakonkénti változása sokszínű kerítést eredményez, mindig újfajta megjelenést ad a területnek.

KERTEK

A kert éppolyan fontos helyszíne a telkünknek, mint az épületek, mivel a kert teremti meg a kapcsolatot a természettel, a rekreáció, a pihenés színtere, de ugyanakkor haszonkertként is megjelenhet. A formák, színek, anyagok ugyanúgy fontosak a kert kialakítása, tervezése során, mint az épületnél. A kert nemcsak az alkotás színtere, hanem a kikapcsolódásé is. A kert tulajdonképpen az épület folytatása a szabadban, mindkét esetben az emberi tevékenységek helyszíne, csak mások az arányok, építőanyagok.

A kertnek különböző részei vannak funkció szerint lehatárolva. Beszélhetünk előkertről, mely az egész kert bejáratául szolgál, és szépen keretezi az épületet. Hátsókertről, mely a rekreáció, kikapcsolódás színtere, illetve oldalkertről, ahol jellemzően a gépkocsibeálló és az épület bejárata kerül kialakításra.

Megfelelő növényalkalmazással, dús növényzettel a kert árnyékoló funkciót is betölthet, ami a meleg nyári napokon igazi felüdülés. Építkezéskor még a tervezés során érdemes végiggondolni, hogy a meglévő növényzetből mit lehet megmenteni és az épületet ennek függvényében célszerű kialakítani.

Szabályként azt mondhatjuk el, hogy a telek területének minimum 50%-a zöldfelület kell, hogy legyen.

A telkek zöldfelülettel borított részének legalább felét háromszintű (gyep- cserje- és lombkoronaszint együttesen), vagy kétszintű (gyep- és cserjeszint együttesen) növényzet alkalmazásával javasolt kialakítani.

A régi paraszti építkezéshez sajátos kertkialakítási forma és növényanyag is tartozott: éppolyan jellemző volt rá, mint a házra a meszelt fal vagy az oszlopos tornác.

A falusi házakban a díszkert részének tekinthető a virágos tornác, virágos ablak is, amit cserepes növényekkel díszítettek, cserép helyett gyakran rossz fazekakba ültettek.

A parasztkertekben jellemzőek voltak az erős illatú, színű, aromás dísz- és fűszernövények. Kemeneshőgyész településen ezek a parasztkerti hagyományok ma is megfigyelhetők.

A levendula, a fehér liliom, a kerti ruta vagy a rozmaring jellemző növényei voltak a kertnek és ma is megtalálhatók.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A hagyományos építéset egyik jellegzetes eleme az oldalsó oszlopos tornác, melynek kialakítása, elhelyezkedése többféleképpen lehetséges. A tornác egy félig nyitott, folyosószerű, fedett tér, mely nyáron kiválóan árnyékol, az év többi szakaszában pedig véd az esőtől, hótól. Esztétikus megjelenése és praktikussága okán az épületek meghatározandó eleme is lehet.

Kemeneshőgyész lakóépületei közül kevés rendelkezik tornáccal, ennek magyarázata lehet, hogy a korábbi szegény lakosság nem engedhette meg magának a tornác kialakítását.

AJTÓK, ABLAKOK

Az épületek külsejére, esztétikai megjelenésére jelentős hatással vannak a nyílászárók. A zárt épület tömegét az ajtókkal, ablakokkal nyitjuk meg a külvilág felé, ezért fontos, hogy milyen módon tesszük. A népi építészet házain a fából készült, osztott spalettás ablakokat, valamint fa ajtókat Kemeneshőgyészen közel egyenlő arányban található világos és sötét színű nyílászáró, továbbá számos régi épületen figyelhető meg a modern, műanyag nyílászárók alkalmazása, melyek jellemzően fehér színűek.

Új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de leginkább a fa mintázatú, vagy erezetű, víztiszta, vagy matt síküvegezésű ablakok beépítése javasolt. Az utcai homlokzaton spaletta, vagy zsalugáter kialakítása javasolt, mely esztétikus megjelenést biztosít az épületnek. A nyílászárók javasolt színe világos, közép és sötétbarna, zöld, kék vagy szürkével való tört árnyalatok, mezőgazdasági területeken sötétszínűre mázolt, vagy pácolt fa nyílászárók alkalmazhatók. Védett épületeknél el lehet térni.

Az álló formátumú ablakok használata előnyösebb, mint a fekvő ablakoké, mivel arányaiban jobban illeszkedik az épület tömegéhez. Kerülendő a túlzottan díszített, élénk színű ajtók használata, ehelyett az egyszerű, hagyományos ajtók részesítendőek előnyben. Törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására. A garázskapuk kialakításakor az épülettel azonos anyaghasználat ajánlott, valamint a visszafogott megjelenés.

HOMLOKZATKÉPZÉS

A homlokzat kialakítása nagyon fontos az épületnél, mivel ez az arca a háznak. A hagyományos arányok megtartására kell törekedni, a kellemes arányú ablak kiosztásra. A homlokzaton a természetes anyaghasználat, formák alkalmazása javasolt. A falazott, vakolt felületek részesítendőek előnyben a homlokzatképzésnél. A tetőfedés anyaga csak hagyományos natúr, vörös illetve piros égetett agyagcserép, valamint ahhoz illeszkedő színű és struktúrájú egyéb pikkelyszerű fedés illetve természetes pala lehet.

A településen számos múlt századi barokkos építészeti stílust tükröző, osztópárkányos, macskalépcsős homlokzatú épület látható, melyek megőrzése fontos, valamint javasolt az új épületek kialakításánál, régi felújításánál alkalmazni ezt a hagyományos kialakítást akár modernizált formában is. Az épület felújításakor a jellegzetes tömeget, homlokzatot, a díszítő elemeket javasolt az eredeti állapot szerint megőrizni.

A homlokzati falfelület színezésénél a környezethez való illeszkedés érdekében a fehér, sárgával tört fehér, szürkével tört fehér, okker árnyalatai, homok- és agyagszín, tégl- és terrakotta vörös színek illetve a természetes építőanyagok javasoltak. Faburkolat, faszerkezetek esetén a barna és zöld szín és annak árnyalatai is alkalmazhatók.

A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben. A jól megválasztott burkolat nemcsak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja. A képen látható homlokzatképzésnél a hagyományos arányok, formák alkalmazása látható, mely a környezetéhez is alkalmazkodik. Ez egy olyan kombináció, mely lehetővé teszi, hogy egyszerre kiemelkedjen és illeszkedjen a

RÉSZLETEK

Kemeneshőgyészen a hagyományos építészetre jellemző díszítőelemek mutatkoznak meg az épületeken. Pár épületen megfigyelhető az ablakok színes, szalagkeretes díszítése, illetve a homlokzaton a szalagkerethez színben illeszkedő vakolatdísz.

Néhány ház homlokzatán az építési évszám is megjelenik. Kemeneshőgyészen általában kevés részletekben rejlő díszítő elem található.

Az épület fontos eleme a kémény, melynek esztétikailag szintén illeszkednie kell a környezetéhez, így az épület egészéhez és a szomszédos házakhoz és azok részleteihez. Egy rosszul elhelyezett, aránytalan kémény elüt a településen megjelenő kéményektől, elronthatja a felújított épület megjelenését, ezért fontos a kialakításnál a hagyományos arányok, formák, színek, díszítések figyelembevétele, továbbá gázkémény csak burkolt (tégla, rabc) kivitelben épülhet.

MAI PÉLDÁK

Ebben a fejezetben a településen lévő esztétikus, követendő épületeket mutatjuk be. Új ház építések, átalakítások fontos, hogy az épület tömegalakítása, homlokzata illeszkedjen a településképhez.

A tömegalakítás a környező épületek tömegétől nagyban függ. Az utcakép összhatását rontja a túl nagy tömegű, terjengős épületek, melyek elnyomják a kisebb épületeket. Javasolt a hagyományos tömegalakítás, a nem túl széles épületek kialakítása, melyek igazodnak a korábban kialakult utcaképhez.

Az anyaghasználat esetében mindenképpen a természetes anyagok kő-, faburkolat, vakolt falfelületek és a visszafogott színezés részesítendő előnyben.

A képen egy régi lakóházat láthatunk, melynek megkezdtek a kerítés- és homlokzatfelújítását. Kimelendő, hogy a homlokzat és a kerítés azonos színű festést kapott, illeszkedve egymáshoz. Jó példa az épület homlokzatán a két ablak felújítása. A szalagkeret világos színe kiemeli a nyílászárókat, a barna spaletta és ablakkeret harmonikusan illeszkedik a homlokzat szürke színéhez és a hagyományos halvány homlokzat színezéséhez. Ajánlott a továbbiakban a macskalépcső megtartása és a homlokzat felső részének a lenti résszel harmonizáló felújítása.

A képen egy régi parasztház látható, visszafogott, mégis karakteres homlokzati színezésével kiemelkedik a település lakóépületei közül.

A hagyományos építészet leggyakoribb homlokzati színe, a fehér hangsúlyos az épületen, a nyílászró szalagkeretei, a vakolatdíszek és a lábazat azonos, halvány türkiz színnel van festve. Az ablakok fa spalettái a türkizhez illeszkedő sötétzöld színűek. A nagy kapu és a személyi kapu azonos sötétbarna fa anyagból készültek, megjelenésükben harmonizálnak az épület többi elemével és a fehér tömör kerítéssel.

A kertből kiemelkedő, illetve a kapu előtt megjelenő dús örökzöldek még üdébbé és kellemesebbé teszik az építmény látványát.

Ezen a képen látható épületek jó példák a hagyományos nyeregtetős és sáttortetős kialakítású felújított házak mai formálásának. Az épületek homlokzata az utcáfrontra néz, a homlokzat és a nyílászárók megfelelő aránya jellemzi az épületeket. A hagyományos falusias jelleg jellemzőjeként az egy és kétablakos homlokzat jelenik meg. Színvilágában is illeszkedik a hagyományokhoz. Az épületek anyaghasználata, a vakolt felület, a sáttortető összhangot teremtenek. Az épületek körüli növényhasználat egyszerű, a tájhoz, környezetéhez harmonikusan illeszkedő. A vakolt felület szépen kiegészül a növényzettel, a kerítéssel. A természetes, világos színvilág, a gondozott udvar kellemes összképet eredményez.

Ez az új épület jó példa a hagyományos és mai formálás egységének. Az összhanghoz hozzátartozik a kerítés is. Az épület anyaghasználata – vakolt felület, fa zsalugáter – a kerítés anyagában is visszaköszön.

A vakolt felület szépen kiegészül a fa zsalugáterrel, az íves ajtóbejáró megtöri a szögletes formákat, a karakteres nyílászárók kiemelt szerepet töltenek be a homlokzaton. A természetes, világos színvilág kellemes hatást eredményez.

UTCÁK, TEREK

Az élhető, esztétikus és barátságos településeknek a hozzátartozói a gondozott virágos, zöld utcák és terek. A közterületeken, utcákon, tereken lévő növényzet fontos szerepet tölt be a település lakóinak életében, ezért a cél ezek megőrzése, fenntartása és újabbak kialakítása.

Kemeneshőgyész településen nagyrészt gondozott, rendezett látványt nyújt az utcakép. Az épületek előtt keskeny járda fut, néhol dísznövények, fák találhatók, melyeket nyílt vízelvezető árok követ, majd az autópályát. Az árok és a kertek előtti területekről általában elmondható, hogy rendezetten fenntartottak. Néhány köztéri (díszítő)elem figyelhető meg a településen.

A településre Magyargencs felől érkezve az út egyenesen a településközpontba vezet, ahol kiszélesedik az utca keresztmetszet. Az út elágazik Békás illetve Kemesmagasi felé, az elágazásban a római katolikus templom áll központi elemként. A templom Kemesmagasi felől nyújt igazi látványt, tornyával ebbe az irányba néz.

Sajnos, mint a legtöbb kis településen, itt is vizuális konfliktust okoznak a közterületeken kialakított betonoszlopok, a légvezetékek pókhálója.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégek fontos, jellegzetes tartozékai a településeknek. Az utcaképet nemcsak az épületek és a növényzet alakítja, hanem a hirdetések, reklámtáblák is meghatározzák, ezért fontos hogy megfelelő minőségű, esztétikailag korrekt hirdetések, reklámtáblák és cégek gazdagítsák az utcákat. A figyelemfelkeltés a céljuk, ne legyen meghökkentő. A hirdetések lényege a tájékoztatás, amelyet az utcaképbe illően is megtehetünk.

Kemeneshőgyészen a lakosság általános tájékoztatását szolgáló útbaigazító tábla, térkép vagy más jelzés közterületen szabadon elhelyezhető. Kialakítása, anyaghasználat, formavilága a helyi hagyományokhoz alkalmazkodjon. Elhelyezése a táj- és településképet, utcaképet nem bonthatja meg, jogos érdeket nem sérthet, közforgalmat nem akadályozhat és a közbiztonságot nem veszélyeztethet. A helyi termelő, szolgáltató, vendéglátó egységek tevékenységük hirdetésére saját ingatlanukon belül cégeket, figyelemfelkeltő táblákat, feliratokat stb. (továbbiakban reklámot) helyezhetnek el, illetve más ingatlanon belül ilyeneket – a tulajdonos beleegyezésével – kialakíthatnak. Reklám támfal, kerítés, kapuzat, épület homlokzatának szerves (építészetiileg megkomponált) részeként, építési telkeken önállóan, továbbá közterületi korlátokon, közműoszlopokon kerülhet kialakításra. Hideg színhőmérsékletű megvilágítás (neon, halogén, lézer fényforrás), vibráló, pulzáló fényjelenség nem alkalmazható.

IMPRESSZUM

KEMENESHŐGYÉSZ KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

www.kemeneshogyesz.hu

onkormanyzat@kemeneshogyesz.hu

8516 Kemeneshőgyész, Kossuth u. 101.

Telefon: +36 89 346-578

Polgármester: Molnár Veronika

Főpítész: Németh Ferenc

planteus@planteus.hu

SZERKESZTETTE: Planteus Kft.

SZÖVEG: Czeiz Zsuzsa, Cseh Edina, Németh Ferenc, Török Beáta

FOTÓ: Czeiz Zsuzsa, Cseh Edina, Németh Ferenc, Török Beáta

GRAFIKAI TERVEZÉS: Czeiz Zsuzsa, Cseh Edina, Németh Ferenc, Török Beáta

ÁBRA: Az általános építészeti útmutatóban található ábrák a Lechner Nonprofit Kft. tulajdonát képezik.

Forrás: <http://tak.lechnerkozpont.hu>

Kemeneshőgyész, 2017.